

Onderwijsbeleid en criteria

voor cognitief meer- en hoogbegaafde leerlingen
binnen onderwijsstichting Spaarnesant

De Beatrixschool

Datum: januari 2014
Door: Esther Kuipers

Inhoudsopgave	Paginummering
Inleiding.	2
De missie.	3
De visie.	5
De strategie.	9
Bijlage 1: Kenmerken van meer- en hoogbegaafdheid bij kinderen.	14

Inleiding

De onderwijsstichting Spaarnesant heeft in augustus 2009 concrete stappen gezet voor het realiseren van passend onderwijs voor excellente leerlingen. Zeven basisscholen hebben met succes drie jaar samengewerkt. In navolging van de zeven scholen zijn ook andere Spaarnesantscholen zich gaan richten op de invoering van noodzakelijke onderwijsaanpassingen voor de doelgroep. Het implementeren van een passend onderwijsaanbod voor meer- en hoogbegaafde leerlingen staat inmiddels structureel op de agenda van Spaarnesant. Naar aanleiding van de opgedane kennis en kunde tijdens het driejarige Excellentieproject is een overkoepelend onderwijsbeleid voor de doelgroep uitgeschreven in een missie, visie en strategie. De beleidsuitgangspunten/kwaliteitsnormen dienen geconsolideerd te worden in het schoolbeleid en de schoolcultuur van alle scholen. Het streven is dat aan het einde van het schooljaar 2013-2014 alle Spaarnesantscholen een passend onderwijsaanbod voor de doelgroep hebben gerealiseerd.

De Beatrixschool streeft naar onderwijs op maat, dus ook voor onderwijs aan meer –en hoogbegaafde leerlingen. Per 1 januari 2013 is er een coördinator Excellentie aangesteld.

Taken van de coördinator zijn o.a. gericht op:

- Opzetten van plusklassen
- Afstemming/samenwerking tussen de plusklas en de reguliere groepen
- Procesbewaking
- Maken van afspraken over verrijkingsmateriaal in de groepen per leerjaar
- Beleidsplan op te stellen die past binnen de visie van de school en binnen Spaarnesant
- Samenwerking met IB ende plusleerkracht

De leerkrachten en IB'ers worden/ zijn zich bewust van de (leer)behoeften van cognitief (top)talent en de vroegtijdige signalering en adequate begeleiding van deze leerlingen.

In dit beleidsplan zal verder worden ingegaan op de visie en missie op het onderwijs voor meer- en hoogbegaafdenleerlingen op de Beatrixschool.

In het kader van het verbeteren van de kwaliteit van het basisonderwijs wordt o.a. geïnvesteerd in reken- en taalonderwijs. Het stimuleren van excellentie in het basisonderwijs maakt hier onderdeel van uit. Het gaat erom talentvolle kinderen zo uit te dagen dat het leerpotentieel maximaal wordt benut. Jarenlang lag de aandacht in het onderwijs hoofdzakelijk op het wegwerken van achterstanden bij leerlingen in plaats van het denken in termen van wat een kind juist wel kan.

Een overkoepelend Spaarnesantbeleid gericht op het onderwijs aan de doelgroep is uitgeschreven in een missie, visie en strategie. Spaarnesant tracht met de beleidsuitgangspunten passend onderwijs aan de doelgroep te realiseren en voor de toekomst te waarborgen. In dit beleidsplan zal de visie van Spaarnesant en de Beatrixschool samengevoegd worden tot één beleidsstuk.

1. De missie

De missie rondom het onderwijs voor cognitief meer- en hoogbegaafde leerlingen binnen onderwijsstichting Spaarnesant hangt nauw samen met de strategische ambities en doeleinden van de stichting.

- **Het kind staat centraal in een vertrouwde en rijke leeromgeving**

Het primaire proces is het belangrijkste uitgangspunt: het onderwijs aan de kinderen is het centrale gegeven waarbij het belang van het kind voorop staat. Goed onderwijs komt tot stand in optimaal contact tussen de leerkracht en de kinderen. Gezorgd wordt voor een vertrouwde en krachtige leeromgeving waarin kinderen optimaal worden voorbereid voor het vervolgonderwijs. Het onderwijs is gericht op een ononderbroken (positieve) ontwikkeling van cognitieve, emotionele en sociale vaardigheden en sluit zoveel mogelijk aan bij de persoonlijkheid, de talenten en mogelijkheden van elke leerling. De Beatrixschool werkt systematisch en doelgericht aan het maximaliseren van de leerprestaties in een doorlopende leerlijn. Leerconcepten en de lesmethodes zijn er op gericht individuele talentontwikkeling, samen leren en omgaan met verschillen mogelijk te maken. Cognitief meer- en hoogbegaafde kinderen hebben specifieke onderwijsbehoeften. Leerkrachten beschikken over didactische en pedagogische kennis om tegemoet te komen aan de specifieke onderwijsbehoeften en de begeleiding van de leerlingen (zie voor een meer uitgebreide beschrijving de visie van Spaarnesant). Talenten worden herkend, gewaardeerd en benut.

- **Passend en nabij onderwijs is voor elk kind beschikbaar**

De zorg in en om de school is voor elk kind beschikbaar. Passend en thuisnabij onderwijs wordt geboden. Voor excellente leerlingen is er een passend aanbod. Wat verstaan we nu onder deze excellente leerlingen?

- **De doelgroep en (hoog/meer)begaafdheid**

Wat is hoogbegaafdheid

Er bestaat geen eenduidige definitie van hoogbegaafdheid. Er zijn bekende modellen beschreven, o.a. het model van Renzulli en Mönks. En de schaal van Wechsler. Wie meer achtergrondinformatie wenst wordt hiernaar verwezen. Hieronder wordt aangegeven wat voor de school van belang is.

Definitie van hoogbegaafdheid die we hanteren

Het model van Renzulli en Mönks gaat ervan uit dat bij hoogbegaafdheid de drie persoonskenmerken:

intellectuele capaciteiten, creativiteit en taakgerichtheid (doorzettingsvermogen), in een positieve wisselwerking tot elkaar staan. Deze wisselwerking kan versterkt worden door een positieve invloed vanuit drie omgevingsfactoren, te weten: het gezin, de school, leeftijdgenoten. Een samenspel tussen deze zes genoemde factoren is min of meer voorwaardelijk voor het manifest worden van hoogbegaafdheid. Indien de sociale omgeving geen ruimte geeft aan een hoogintelligent kind om zich te ontwikkelen, zal de hoogbegaafdheid in de kiem gesmoord worden. Hoogintelligenten kunnen zich ontwikkelen tot hoogbegaafden wanneer de drie persoonlijkheidskenmerken in hoge mate aanwezig zijn, er een positief stimulerende

omgeving is en er onderlinge harmonie bestaat tussen de zes genoemde factoren.

Het is te vergelijken met bijvoorbeeld de tennissport. Ook hier geldt: je kunt een sporttalent zijn, maar je hebt een aantal karaktereigenschappen (doorzettingsvermogen, de wil om te winnen, etc.) en de steun van je omgeving nodig om een topsporter te worden.

In diverse literatuur wordt aangegeven dat een hoog intelligentiequotiënt (IQ) alleen niet voldoende is om van hoogbegaafdheid te spreken, maar wel een noodzakelijke voorwaarde is.

Of er sprake is van hoogbegaafdheid hangt dus mede af van het niveau van de intellectuele

capaciteiten. Deze kan uitgedrukt worden in een intelligentie quotiënt (IQ). Om duidelijk te maken wanneer men spreekt van hoogintelligent is het belangrijk hier iets meer vanaf te weten. Het gemiddelde IQ is ongeveer 100. Het komt erop neer dat 84 % van de mensen een IQ tussen de 90- 110 heeft. Waarbij opgemerkt moet worden dat een leerling met een IQ van 110 een vlotte leerling zal zijn en een leerling met een IQ van 90 goed zijn of haar best moet doen om zich de leerstof eigen te maken. Leerlingen met een IQ van 70-80 zullen veel moeite hebben met de leerstof en kinderen met een nog lager IQ zullen vaak aangewezen zijn op aangepaste lesprogramma's binnen het regulier onderwijs. Mensen met een IQ tussen de 110 en 120 worden aangemerkt als boven gemiddeld intelligent. Mensen met een IQ tussen de 120 en 130 als begaafd en mensen met een IQ > 130 als hoogbegaafd. De geijkte testen kunnen niet verder meten dan een IQ tot 152, daarboven zijn er geen geijkte testen meer. Mensen met een IQ hoger dan 150 worden als zeer begaafd (genieën) aangemerkt.

Voor het zesde levensjaar is het IQ nog niet voldoende betrouwbaar te meten. Vanaf het zesde levensjaar kan de cognitieve aanleg wel met voldoende betrouwbaarheid vastgesteld worden.

Ook maken wij onderscheid tussen leerlingen die goed presteren op één of meer leergebieden, intelligente/begaafde kinderen en hoogintelligente kinderen die hoogbegaafd zijn of de potentie hebben dit te worden

We gaan ervan uit dat hoogbegaafde kinderen uitblinken op verschillende gebieden. Er komen in de praktijk echter ook kinderen voor die uitblinken op een bepaald vakgebied. In dat geval spreken we niet over hoogbegaafde leerlingen, maar over begaafde leerlingen. Deze leerlingen kunnen gedeeltelijk dezelfde problemen ervaren als hoogbegaafde kinderen.

(Hoog/meer)begaafdheid in de schoolpraktijk

In de schoolpraktijk gaat het bij (hoog/meer)begaafdheid om de groep kinderen, die meer aankunnen

dan het gemiddelde niveau in de groep. Deze groep kinderen moet lesstof aangeboden krijgen die een beroep doet op hun bovengemiddelde niveau van begaafdheid. Grofweg bestaat deze groep uit 10 % van de leerlingen (gemiddeld 6 leerlingen per jaargroep, 2 klassen).

Binnen de school is het niet mogelijk om bij alle kinderen een intelligentieonderzoek uit te voeren. Het oordeel van ouders, leerkrachten en schoolresultaten zijn daarom belangrijk bij het vaststellen van (hoog/meer)begaafdheid.

Uiteraard kunnen ouders zelf ervoor kiezen hun kind te laten testen op hoogbegaafdheid.

Voor goed presterende, intelligente, leerlingen bieden de methodes die wij op school gebruiken extra verrijkende leerstof. Vaak zal dit voldoende zijn om deze kinderen uit te dagen en zijn de kinderen hier heel tevreden mee. Hoog/meer begaafde kinderen willen meer, zij hebben een aangepast en uitgebreider schoolprogramma nodig op zowel cognitief als sociaal emotioneel gebied.

Niet alle kinderen die hoog/meerbegaafd zijn laten dit zien door hun schoolresultaten. We hebben dan te maken met onderpresteerders.

Kenmerken hoogbegaafden

Binnen de school zijn hoogbegaafde kinderen vaak te herkennen aan een aantal karakteristieken.

Ook kunnen ouders informatie geven. Toch is het moeilijk om te spreken van eigenschappen van hoogbegaafden, omdat deze karakteristieken onderling erg kunnen verschillen en soms tegenovergesteld zijn. Zo is bijvoorbeeld de ene hoogbegaafde leerling heel sterk op sociaal gebied, terwijl de andere hoogbegaafde leerling juist erg op zichzelf is gericht. In de literatuur zijn veel uiteenlopende opsommingen van eigenschappen van hoogbegaafden te vinden. Hieronder staat een overzicht van de veelvoorkomende eigenschappen zoals die in de literatuur genoemd worden. Let wel: een (hoog)begaafde leerling hoeft niet alle eigenschappen

te bezitten van dit overzicht. En het omgekeerde is ook het geval: als iemand één

of meer van deze gedragsaspecten vertoont, hoeft dit niet te betekenen dat hij / zij hoogbegaafd is.

Overzicht kenmerken hoogbegaafden:

- _ Hoge intelligentie (IQ hoger dan 130)
- _ Vroege ontwikkeling
- _ Uitblinken op meerdere gebieden
- _ Gemakkelijk kunnen leren, begrijpt dingen snel met weinig uitleg
- _ Goed leggen van (causale) verbanden
- _ Makkelijk kunnen analyseren van problemen
- _ Het maken van grote denksprongen
- _ Voorkeur voor abstractie
- _ Hoge mate van zelfstandigheid
- _ Brede of juist specifieke interesse / hoge motivatie/ veel energie
- _ Creatief/ origineel
- _ Perfectionistisch
- _ Apart gevoel voor humor
- _ Houdt van diepgaande gesprekken (filosofisch)
- _ Hoge mate van concentratie bij werk wat de interesse heeft
- _ Toont doorzettingsvermogen
- _ Groot probleemoplossend vermogen
- _ Geboeid door complexe opgaven en/of moeilijke of ongewone onderwerpen
- _ Kan nieuwe kennis integreren met eerder verworven kennis
- _ Denkt top down, dus vanuit het geheel naar delen, van overzicht naar detail, vanuit doel naar actie, van het waarom naar het hoe (zie bijlage convergent en divergent denken)

Niet elk hoogbegaafd kind beschikt in dezelfde mate over al deze eigenschappen. Het gaat om een combinatie van een hoge intelligentie met daarbij een groot aantal leer- en persoonlijkheidseigenschappen.

2. De visie

Het onderwijsaanbod voor cognitief meer- en hoogbegaafde leerlingen is te omschrijven als: Passend, Leuk, Uitdagend, Samen, Kindvriendelijk, Leerzaam, Afwisselend, Sociaal.

Als school hebben we gekozen voor vier plusklassen. Een plusklas groep 1/2, 3/4, 5/6 en een plusklas 7/8. Elke groep draait een project van negen weken. Daarna wordt er een andere groep samengesteld om zo meerdere leerlingen een kans te geven om deel te nemen aan een plusklasproject. De leerlingen worden per project zorgvuldig geselecteerd. Hieronder wordt daar dieper op ingegaan.

Met deze organisatievormen ontvangen de excellente leerlingen gedurende een aantal uren per week gezamenlijk een passend aanbod en daarnaast krijgen zij het plusaanbod aangeboden in de eigen groep.

- **Selectie en screening van de leerlingen**

- Signaleren en diagnosticeren van hoogbegaafde leerlingen op De Beatrixschool:**

- Signaleren**

- Signaleren kan omschreven worden als: "de kennis en vaardigheid om een bepaalde ontwikkeling op te merken of waar te nemen".

- Al bij de start van de basisschoolperiode vindt een gedifferentieerde aanpak van kinderen plaats. Gegevens van ouders en eventueel van voorschoolse opvang, die voor de ontwikkeling van het kind van belang zijn, worden in een leerling-dossier ondergebracht. Bij de intake wordt aan de ouders gevraagd of er sprake is van hoogbegaafdheid in de familie.

- Als de ouders bij de aanmelding op school aangeven dat ze denken dat hun kind hoogbegaafd is, dan wordt dit aangegeven bij de groepsleerkracht.

- Voor het signaleren van hoogbegaafdheid bij de instroom, zijn vooral deze gegevens van groot belang. In de kleutergroepen worden alle kleuters gevolgd, uitgedaagd en wordt er actief geobserveerd. Ook wordt er door de kleuters die instromen in groep 1 een menstekening gemaakt. Om hoogbegaafdheid te kunnen signaleren is het van belang de observatie, maar zeker ook de mens tekening de eerste zes weken tot twee maanden uit te voeren, zodat het kind zich nog niet heeft aangepast aan de groep en laat zien wat het kan.

- Door observaties en het afnemen van toetsen, worden de leerlingen gevolgd en kunnen verwachtingen t.a.v. het kind worden bijgesteld.

- De leerkracht neemt hierbij een centrale positie in. Ook tijdens leerling-besprekingen tussen IB-er en leerkracht, kunnen signaleringsbesprekingen plaatsvinden.

- Voor alle kinderen van groep 1 tot en met 8 staat het oordeel van de leerkracht voorop: hoe zijn de schoolvorderingen, hoe is de werkhouding, hoe functioneert het kind in de groep?

- Daarbij zijn zeker van belang de signalen die de ouders van het kind afgeven en de signalen van het kind zelf, nl. heeft het kind plezier in school en is er voldoende uitdaging.

- Kinderen die consequent hoge I++-scores halen op de CITO-toetsen en zeer goed presteren op methode-gebonden toetsen verdienen speciale aandacht, maar de leerkracht moet ook rekening houden met onderpresteerders, dus kinderen die wel hoogbegaafd zijn, maar op deze toetsen niet bijzonder hoog presteren. Dit zijn kinderen met motivatieproblemen waarvan wel de verwachting is dat ze meer kunnen. Deze groep kan opvallen door uitzonderlijke spreekbeurten, boekbesprekingen, maar ook door 'vervelend gedrag' waarin toch een zekere slimheid te zien is. Bijvoorbeeld het voortdurend corrigeren van de leerkracht en andere kinderen, alles letterlijk nemen wat de leerkracht zegt zodat het kind kan doen wat hij zelf bedacht heeft, dus de leerkracht zegt 'ga zitten' en de leerling gaat op de tafel of de grond zitten. Dit zijn signalen van intelligentie en het opzoeken van grenzen die nader bekeken moeten worden. In de leerling-overdracht en leerling-bespreking zullen deze kinderen onder de aandacht worden gebracht.

Als de leerkracht het vermoeden heeft dat een leerling hoog/meerbegaafd is meldt hij dat bij de IBer,

Voordat ze verder in gesprek gaan, kan de leerkracht in de klas een aantal observaties uitvoeren waarbij gelet kan worden op de volgende aspecten:

- _ prestaties op verschillende vakgebieden
- _ stabiliteit in de prestaties
- _ omgang met andere kinderen in de groep
- _ opvallende gedragingen en persoonlijkheidskenmerken
- _ voorgeschiedenis
- _ zelfstandig werken
- _ plezier in werken
- _ opslaan van informatie
- _ legt het kind originele verbanden
- _ is het zich bewust van eigen werk- en denkwijzen
- _ hoe is het zelfbeeld
- _ is het kind sociaal emotioneel evenwichtig
- _ hoe zijn de cito-scores (I ++ scores , OC waarde van >230)

Daarnaast werkt de school met de SiDi3 Dit is een signaleringsinstrument voor hoogbegaafdheid. De SiDi3 groepssignalering wordt 1 keer per jaar vanaf groep 1 t/m 8, rond de herfstvakantie uitgevoerd.

Diagnosticeren

Uit de signaleringsfase kunnen een aantal verschillende type kinderen naar voren komen. Dit zijn:

1. Hoog/meerbegaafde kinderen die harmonieus functioneren. De werkhouding, sociaalemotionele ontwikkeling, begaafdheid en schoolvorderingen laten een (vrijwel) probleemloos beeld zien.
2. Begaafde of intelligente kinderen die niet hoog/meerbegaafd zijn, maar goed mee kunnen komen met de leerstof.
3. Kinderen die ingeschat worden als (hoog/meer)begaafd, maar toch niet goed functioneren (onderpresteerders).

Bij de eerste groep kinderen (hoogbegaafden die harmonieus functioneren) is geen nadere diagnose nodig. Zij krijgen verrijkende leerstof die bij de methode hoort aangeboden in de klas. Op de weektaak komt meerwerk te staan.

In overleg met de leerkracht, IB-er, meerbegaafdheidsspecialist en de plusklas leerkracht zal het kind gaan meedoen aan het speciale lesprogramma voor meerbegaafden in de plusklas. Dit wordt met de ouders besproken.

Ook bij de tweede groep kinderen (intelligente/begaafde leerlingen) is geen verdere diagnose nodig. Deze kinderen krijgen in de klas de verrijkende leerstof die bij de methodes die we op school gebruiken hoort, aangeboden en meerwerk in de groep. Per kind zal bekeken worden of het zal deelnemen aan het lesprogramma in de plusklas. Hierover is overleg tussen de leerkracht, IB-er, specialist meerbegaafdheid en plusklas leerkracht.

Ouders zullen hierover worden geïnformeerd.

Bij de derde groep kinderen, de zgn. onderpresteerders, moeten we proberen om intellectuele verveling te voorkomen.

Deze kinderen moeten leerstof krijgen van de juiste moeilijkheidsgraad.

Wanneer er twijfels bestaan over de begaafdheid van het kind of het vermoeden bestaat dat het kind niet laat zien wat het kan, is verdere observatie en/of onderzoek nodig.

De leerkracht zal dit bespreken tijdens de leerling-bespreking met de IB-er, waarbij de toetsscores van het kind goed bekeken zullen worden.

Ook de begeleiding van onderpresteerders is belangrijk. Zij moeten hun motivatie voor het

leren weer terugkrijgen en hun (hoog/meer)begaafdheid accepteren.

In enkele gevallen kan de school besluiten om naast de gegevens van de leerkracht en informatie van de ouders een intelligentieonderzoek of ander (psychologisch) onderzoek uit te laten voeren.

Ook kunnen ouders zelf kiezen om hun kind te laten testen op hoogbegaafdheid. Deze tests kunnen alleen afgenomen worden door een orthopedagoog. Voor ouders van hoogbegaafde kinderen bestaat er een landelijke vereniging waar veel informatie in te winnen is nl. Pharos.

- **Interne samenwerking en deskundigheidsbevordering.**

Binnen de Beatrixschool wordt er gewerkt aan een goede samenwerking en afstemming binnen het gehele schoolteam t.a.v. screening en selectie van leerlingen. Communicatie naar de ouders van meer- en hoogbegaafde leerlingen maakt hier ook onderdeel vanuit.

- **Externe samenwerking**

In het kader van het delen van expertise, het bundelen van krachten en het realiseren van een doorlopende leerlijn wordt samenwerking gezocht met de het voortgezet onderwijs (VO).

Een aantal leerlingen uit de groepen acht nemen deel aan een project op het Coornhert Lyceum. Dit betekent dat zij op dat moment geen plek in de plusklas krijgen, maar een aantal weken op een middag buiten school een project volgen.

3. De strategie

Begeleiding van (hoog/meer)begaafde kinderen

Algemeen

Hoogbegaafde kinderen hebben bepaalde leereigenschappen die de gemiddelde leerlingen niet hebben. Het is belangrijk om hier in de klas rekening mee te houden. Hoogbegaafden hebben :

- _ weinig behoefte aan instructie
- _ weinig behoefte aan herhalings- en oefenstof
- _ een hoog werktempo

In de praktijk houdt dit in dat de leerkracht probeert de instructie af te stemmen op de behoefte van de individuele leerling. Bij hoogbegaafden kan dit betekenen dat ze een korte instructie krijgen of dat de instructie achterwege wordt gelaten.

Hoogbegaafde leerlingen hebben weinig behoefte aan herhalings- en oefenstof, deze kan dan ook vaak overgeslagen worden. De lesstof wordt hierdoor compacter gemaakt, waardoor de leerling tijd overhoudt om andere, verrijkende lessen te maken.

Het is verder belangrijk om leerlingen in hun eigen tempo door bepaalde leerstof te laten werken. Dat betekent dat er aanvullende oefeningen aangeboden moeten worden. Deze oefeningen:

- _ moeten uitdagend zijn en een beroep doen op creativiteit
- _ open opdrachten hebben
- _ een hoog abstractieniveau hebben en een hoge mate van complexiteit
- _ verrijkend zijn ten opzichte van reguliere leerstof
- _ stimulerend zijn voor een onderzoekende houding
- _ een beroep doen op zelfstandigheid
- _ uitnodigen tot reflectie
- _ uitlokken tot interactie

Onderwijs op De Beatrixschool voor (hoog/meer)begaafde kinderen

Met behulp van methodegebonden toetsen en diagnostische toetsen is het vaak mogelijk om het beginniveau van een leerling vast te stellen.

Bekend is dat kinderen van dezelfde leeftijd niet allemaal hetzelfde kunnen en weten. Deze verschillen maken het nodig het onderwijs zo in te richten dat alle kinderen, hoe de capaciteiten ook zijn, er optimaal van kunnen profiteren.

Op onze school wordt er onderwijs gegeven binnen de groepen op diverse niveaus.

Er wordt gewerkt met:

- 3 niveaus.(plusaanbod,basisaanbod,breedteaanbod ofwel groen,oranje,rood)
- *Herhalings, verdiepings- en verrijkings* leerstof.
- *Compacten* van leerstof bij rekenen en taal:

Bij goede scores van rekenen krijgen de kinderen het routeboekje aangeboden, waarin de reguliere leerstof *gecompact* wordt. Buiten de reguliere leerstof krijgen zij ook extra rekenstof aangeboden die dieper op de leerstof ingaat.

Bij goede scores bij taal krijgen leerlingen het plusboek aangeboden, waarmee de reguliere leerstof *gecompact* wordt. Buiten de reguliere leerstof krijgen zij ook extra taalaanbod aangeboden, die dieper op de stof ingaat.

Bij spelling en de zaakvakken is het van belang dat de leerkracht, aan de hand van de resultaten van het kind, kijkt of het kind de lesstof wel nodig heeft op de manier die voor de hele groep gebruikt wordt.

Als het kind dit alles goed doet en de leerkracht denkt dat het kind meer nodig heeft, dan

vindt er overleg plaats met de IB-er. Kinderen die consequent een I+ score halen op de CITO toetsen en ook goed presteren op de methode gebonden toetsen verdienen aandacht. Er zal dan gekeken gaan worden of de leerling in aanmerking komt voor de plusklas.

Begeleiding van (hoog/meer)begaafde kinderen (van de onder-, midden- en bovenbouw) in de klas

Hoogbegaafde kinderen hebben in alle groepen verrijking nodig, want het zal de leerstof als makkelijk ervaren. Het kind kan eventueel herhalingsoefeningen overslaan en in de tijd die het overhoudt verrijkingsstof maken.

In de onderbouw zal de begeleiding bestaan uit het werken met een ander onderwijsaanbod voor de kleuters die een ontwikkelingsvoorsprong hebben.

Voor kinderen uit de groepen 3 en 4 hebben we de keuze gemaakt om wel mee te doen met de basis van het leren lezen en rekenen. Belangrijk is dat door de kinderen de juiste strategieën zullen worden gehanteerd die worden aangeleerd. Wel is er ook voor deze leerlingen een routeboekje voor rekenen en een plusboek voor taalbeschikbaar. Daarnaast heeft groep 4 ook specifieke werkschriften, waarin vakoverstigend gewerkt wordt.

In de midden- en bovenbouw wordt een begin gemaakt met het thuis maken van huiswerk. Vaak hebben hoogbegaafde kinderen weinig huiswerkervaring, omdat ze in zeer snel tempo het opgedragen huiswerk leren en hier dus nauwelijks tijd aan besteden. Vaak wordt huiswerk vlak van tevoren geleerd en gebruikt het kind hiervoor zijn korte termijn geheugen, zodat de stof maar een korte tijd gereproduceerd kan worden. In het voortgezet onderwijs zal het kind meer huiswerk krijgen en moeten leren omgaan met plannen. Het kind moet ook leren hoofd- en bijzaken te onderscheiden en het geleerde in het lange termijn geheugen op te slaan. Het is dus belangrijk om in de groepen 7 en 8 na te gaan of de leerling op de juiste manier zijn huiswerk leert en organiseert. Het kan handig zijn om ouders hierbij te betrekken. Het lesmateriaal dat als *verrijkingsstof* gebruikt en het lesaanbod, beschrijven leerkrachten in hun groepsplan.

De manier van aanbieden is belangrijk bij *verrijkingsstof*. Kinderen moeten leren om zich in te spannen, en er moeten eisen gesteld worden aan het werk. Als kinderen niet tot de goede oplossingen komen is het niet voldoende dat ze hun antwoorden doorstrepen en de goede antwoorden ervoor in de plaats schrijven. Kinderen moeten gestimuleerd worden om nog eens naar het probleem te kijken en te bedenken waarom het antwoord fout is, en wat dan het goede antwoord zou kunnen zijn. Op deze wijze wordt er ook aandacht besteed aan het vergroten van de frustratietolerantie.

Begeleiding van (hoog/meer)begaafde kinderen buiten de klas, de plusklas

De plusklas is één van de vele manieren waarop we onderwijs op maat binnen De Beatrixschool willen realiseren.

Essentieel in het onderwijsaanbod aan meer- en hoogbegaafde leerlingen is het stellen van hogere denkvragen aan de leerlingen. Hier wordt in de plusklas extra aandacht aan besteed. Inherent hieraan is het van belang dat groepsleerkrachten leerstof 'random' aanbieden en het reguliere lesprogramma deels loslaten in de eigen groep en extra plusaanbod aanbieden. Dit kan ook werk zijn wat de leerling als werk uit de plusklas heeft meegekregen.

De specifieke *didactische kwaliteit van het onderwijs* is gericht op het uitdagen van de leerlingen op hun niveau en hen te stimuleren om hun leerpotentieel te benutten en te excelleren in vakken als: rekenen, wiskunde, taal, vreemde talen, techniek, science, informatica en wereldoriëntatie. In de plusklassen komen deze vakken aan bod in de vorm van projecten of in de methode 'Topklassers'. De groepen 5 t/m 8 werken met 'Topklassers'.

In de plusklas worden de leerlingen uitgedaagd door hen meer en moeilijker dingen aan te bieden op het gebied van algemene vaardigheden (leerstrategieën, onderzoek doen, samenwerken, leren leren en reflecteren op eigen handelen en analyseren).

De specifieke *pedagogische kwaliteit van het onderwijs* aan deze doelgroep richt zich op de sociale en emotionele ontwikkeling van de leerlingen. Het is belangrijk om kinderen te leren hoe zij kunnen omgaan met perfectionisme, faalangst, kritiek, emoties en verschillen tussen kinderen. De plusklas draagt er toe bij dat de leerlingen een sociale context met gelijkgestemden wordt geboden zonder structurele segregatie van jaargenoten.

Zoals reeds eerder is beschreven, kunnen kinderen van de groepen 1 t/m 8 worden toegelaten tot de plusklas. Na elk project wordt er gekeken door de plusklas leerkracht, de eigen leerkracht, specialist meerbegaafdheid en de IB of plaatsing in de plusklas het volgende project nog wenselijk is

Criteria voor de plusklas

Over het algemeen wordt voor hoogbegaafdheid een IQ aangehouden van 130 of meer. Veelal echter weten we niet wat het IQ van een kind is. Daarom hanteren we voor onszelf de volgende criteria, behalve als een kind getest is op (hoog)begaafdheid door een erkend instituut:

De excellente leerlingen worden geselecteerd op basis van de volgende criteria:

- I++ - score leerlingen (Cito Rekenen, Begrijpend lezen, studievaardigheden);
  - SiDi3groepssignalering;
  - werkhouding en motivatie;
  - observaties van de leerkracht;
  - Nio (groep 8) intelligentietest;
  - gediagnosticeerde leerlingen (door ouders zelf bekostigde IQ-test).
-
- Om cognitieve onderpresteerders te signaleren wordt gebruik gemaakt van de SiDi3groepssignalering, de ervaring en intuïtie van de leerkrachten, die vermoeden dat een leerling meer kan dan hij/zij laat zien. Daarnaast is aanvullend een checklist voor het signaleren van onderpresteerders ontwikkeld
  - Voor het vroegtijdig signaleren van een ontwikkelingsvoorsprong bij kleuters wordt eveneens de SiDi3 ingezet.
Aan de ouders van nieuwe kleuters wordt samen met de kleutervragenlijst een vragenlijst uit de SiDi3 meegegeven om thuis in te vullen.
De nieuwe kleuter maakt op zijn of haar eerste schooldag een menstekening.
De leerkracht vraagt na aan de kleuter wat hij/ zij allemaal heeft getekend.

Opzet van de plusklas

De Beatrixschool heeft er voor gekozen om te starten met vier plusklassen.

In september worden er uit de groepen 2 zes tot acht leerlingen geselecteerd.

Vanaf het derde project kunnen er ook leerlingen uit de groepen 1 geselecteerd worden.

Zij gaan éénmaal per week, drie kwartier naar de plusklas.

Voor de groepen 3 t/m 8 zijn er steeds twaalf plekken beschikbaar. Er wordt zoveel mogelijk geprobeerd om elke groep drie plekken te geven en te rouleren met de leerlingen per project die aan de gestelde eisen voldoen.

De groepen 3/4 volgen één uur per week een plusklasles. Het eerste project start alleen met groep 4 leerlingen en na de herfstvakantie, bij het tweede project zal er een combinatie gemaakt

worden met groep 3 leerlingen.

De groepen 5 t/m 8 gaan twee maal per week een uur naar de plusklas. Eén uur wordt besteedt aan het project en één uur aan 'Topklassers'.

Elk project duurt acht á negen schoolweken, ongeacht of er dagen door bijv. sportdag, studiedag uitvallen.

Lesmaterialen plusklas

Tijdens de plusklassen wordt er voornamelijk gewerkt met de projecten van Minka Dumont. Ze bestaan uit een 'basisgedeelte' en een 'verdiepingsgedeelte'. In het eerste deel wordt een beroep gedaan op de denkvaardigheden 'onthouden', 'begrijpen' en 'toepassen' en in het tweede deel worden de 'hogere orde denkvaardigheden' (analyseren, evalueren en creëren) aangesproken.

De groepen 5 t/m 8 werken daarnaast met Topklassers. Dit is een methode op verschillende gebieden, zoals vreemde talen, cultuur en wetenschap en wiskunde. Dit betreffen opdrachten die de leerlingen voornamelijk zelfstandig kunnen verwerken.

De leerlingen spelen ook geregeld een logisch denkspel of maken een bouwwerk met Kapla. De onderbouw groepen besteden hier meer tijd aan dan de bovenbouw. Ook vinden er geregeld filosofische gesprekken plaats. Dat kan zijn naar aanleiding van de lessen binnen het project of met behulp van speciale filosofieboeken voor kinderen.

Rapportage en communicatie

Communicatiemiddelen die naar ouders ingezet worden zijn:

- Toestemmingsformulier voor deelname aan de plusklas
- Plusklasrapport na elk project (vanaf groep 3). Deze worden later bij het reguliere rapport gevoegd door de eigen leerkracht.
- Plaatsen van informatie over de plusklas op de schoolwebsite en in het weekjournaal.

En verder.....

Dit plan moet gezien worden als een ontwikkelplan, waarin regelmatig zaken zullen worden herzien of toegevoegd. Belangrijk daarbij is de feedback van ouders, kinderen maar ook van de leerkrachten.

Eén van de doelen die we nastreven is om veel eerder en op objectieve wijze een beeld te krijgen van het leervermogen van kinderen en daarop goed in te kunnen springen.

Een goede signaleringsprocedure die al begint bij de kleuters is daarvoor zeer belangrijk.

Het bestaansrecht van een aparte plusklas heeft te maken met het aantal (hoog/meer)begaafde leerlingen, de formatie binnen school en het vermogen van het team om binnen de groep kinderen meer uitdaging te bieden. Jaarlijks zal het daarom noodzakelijk zijn om te bepalen op welke wijze we de kinderen de benodigde uitdaging en de goede begeleiding bieden. Het kan zijn dat het niet jaarlijks mogelijk is om een aparte plusklas te formeren. Uiteraard blijven we hierover in gesprek met de ouders van (hoog/meer)begaafde kinderen.

BIJLAGE 1

Denkprocessen bij hoogbegaafden.

Hoogbegaafde kinderen denken anders. Veel ouders van hoogbegaafde kinderen weten dat, maar vinden het moeilijk om dat aan de buitenwereld duidelijk te maken en goed over te brengen.

Veel hoogbegaafde kinderen kunnen bijvoorbeeld eerder dan leeftijdgenoten op een abstract niveau denken. Bij abstract denken kan men zich een voorstelling maken over zaken die niet in de realiteit zichtbaar zijn. Dit in tegenstelling tot concreet denken, waarbij het denken gaat over "tastbare" onderwerpen.

Praktische gevolgen voor deze kinderen:

- Zij stellen regels ter discussie.
- Ze hebben een groot rechtvaardigheidsgevoel, wat tot discussie kan leiden of het gevoel kan geven onrecht te worden aangedaan.
- Zij vinden (soms) geen aansluiting in de groep.
- Communicatie met leeftijdgenoten vormt regelmatig een probleem.
- Ze stellen hogere eisen aan vriendschappen dan leeftijdgenoten.
- Ze zijn intellectueel vaardig en kunnen niet tegen onbegrijpelijke stupiditeiten. Hun oplossingen leggen ze vaak te compact aan anderen uit, wat tot verwarring kan leiden.
- Ze leren zichzelf vaak rekenen en lezen.

Kenmerkend voor hoogbegaafde kinderen is divergent denken. Divergent denken houdt in dat men bezig is zoveel mogelijk oplossingen te bedenken, die mogelijkerwijs tot een oplossing van een probleem of het bereiken van het gestelde doel kan leiden. Convergent denken, gericht op het vinden van één oplossing is de manier waarop de meeste kinderen denken.

Om divergent te kunnen denken moet een kind beschikken over veel kennis en diverse denkmethoden. Hoogbegaafde kinderen slaan informatie op door veel links te leggen tussen nieuw verworven informatie en al aanwezige kennis.

Praktische gevolgen voor deze kinderen:

- Ze hebben moeite met meerkeuze vragen. Open vragen zijn beter, je kunt dan de redenering van het kind volgen.
- Omdat hoogbegaafde kinderen de kennis van het ene vak toepassen in het andere van, geven ze vaak "vreemde" antwoorden.
- Ze vragen veel om nieuwe kennis te kunnen verbinden aan datgene wat ze al weten. Ze willen verschillen en overeenkomsten duidelijk hebben, halen andere vakken erbij en soms roept dit irritatie op.
- Ze kunnen problemen hebben bij opdrachten waar geen verband in zit, zoals woordrijtjes en tafelrijtjes leren.
- Ze lezen opdrachten vaak gebrekkig omdat zij al verbanden leggen met de aanwezige kennis. Dit leidt soms tot het zoeken naar een oplossing in een hele andere richting dan bedoeld.
- Ze hebben grote behoefte aan complexe taken, anders vinden ze het gauw te saai.
- Ze kunnen zich in een probleem vastbijten, waardoor ze soms teveel energie in de verkeerde dingen stoppen.

Hoogbegaafde kinderen zijn ook veelal rationele denkers. Ze hebben een hoog ontwikkelde logica, die versterkt wordt door grote kennis.

Praktische gevolgen voor deze kinderen:

- Ze discussiëren graag en in detail en zijn kritisch, ook naar zichzelf.
- Ze zijn gevoelig voor niet logische taal (hoe kun je nu vragen aan een jong mens hoe oud hij is geworden?).

- Als een vraag te ruim is omschreven, komen ze vaak tot een ander antwoord.
- Ze maken grote stappen in de leerstof. Dit kan ook een valkuil zijn, omdat ze soms te snel denken dat ze het weten.
- Ze moeten leren dat *herkennen* nog geen *kennen* is.

Creatief denken, een manier van denken die zich richt op het uitwerken van ontwerpen, details vinden van een geheel, kan leiden tot nieuwe ideeën, toekomstbeelden (de uitvinders).

Praktische gevolgen voor deze kinderen:

- Ze kunnen vaak op een creatieve manier iets in hun hoofd uitdenken, maar de praktische uitvoering ervan ontbreekt.
  - o Kloof tussen verbaal-performaal
  - o Het niveau van de motorische ontwikkeling kan in de weg staan
- Ze hebben vaak gekke, flitsende, onnozele of vreemde ideeën.
- Ze starten met de uitvoering maar maken het niet af.
- Ze kunnen met meerdere dingen tegelijk bezig zijn en hebben de behoefte aan meerdere werkplekken tegelijk.